

Vergaderjaar 2003–2004

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen

29 361

Nederlands EU-voorzitterschap 2004

29 213

Intergouvernementele Conferentie (IGC)

Nr. 515

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 14 januari 2004

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken¹ en de vaste commissie voor Europese Zaken² hebben op 4 december 2003 overleg gevoerd met staatssecretaris Nicolai van Buitenlandse Zaken, over:

- **de brief van de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 24 november 2003 inzake het verslag Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen van 17 en 18 november 2003 (21 501-02, nr. 505);**
- **de brief van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 1 december 2003 inzake de IGC: een notitie over de rol van het EP in de EU-begrotingsprocedure en het tie-break mechanisme (21 501-02, nr. 508);**
- **de brief van de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 2 december 2003 inzake de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen van maandag 8 en dinsdag 9 december 2003 (21 501-02, nr. 507);**
- **de brief van de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 2 december 2003 inzake het Nederlands EU-voorzitterschap 2004, het Meerjarenprogramma EU 2004–2006 en het Operationeel Jaarprogramma EU 2004 (29 361, nr. 1);**
- **de brief van de minister en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken d.d. 3 december 2003 inzake de verslagen van bijeenkomsten van de IGC (29 213, nr. 7).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissies

De heer **Van Baalen** (VVD) heeft begrepen dat Nederland in de IGC het standpunt heeft ingenomen dat er extra garanties moeten komen voor het naleven van Europese afspraken alvorens over te gaan tot meerderheids-

(PvdA), Van der Laan (D66), Brinkel (CDA) en Szabó (VVD).
Plv. leden: Hirsi Ali (VVD), Duivesteyn (PvdA), Kruijssen (PvdA), Hessels (CDA), Van Heteren (PvdA), Çörüz (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Bussemaker (PvdA), De Wit (SP), Eijnsink

(PvdA), Rouvoet (ChristenUnie), Spies (CDA), Douma (PvdA), Wilders (VVD), Griffith (VVD), Geluk (VVD), Algra (CDA), Vos (GroenLinks), Vergeer (SP), Mastwijk (CDA), Buijs (CDA), Varela (LPF), Fierens (PvdA), Dittrich (D66), Ferrier (CDA) en Dezentje Hamming (VVD).

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), Rijpstra (VVD), Dijkssma (PvdA), De Haan (CDA), voorzitter, Koenders (PvdA), Karimi (GroenLinks), Timmermans (PvdA), ondervoorzitter, Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), Eurlings (CDA), Wilders (VVD), Van Baalen (VVD), Van As (LPF), Herben (LPF), Ormel (CDA), Ferrier (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Van Velzen (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Van Dijk (CDA), Fierens (PvdA), Tjong-A-Ten (PvdA), Eijnsink (PvdA), Brinkel (CDA) en Szabó (VVD).

Plv. leden: Oplaat (VVD), Snijder-Hazelhoff (VVD), Dubbelboer (PvdA), Hessels (CDA), Stuurman (PvdA), Vos (GroenLinks), Arib (PvdA), De Wit (SP), Leerdam (PvdA), Sterk (CDA), Hirsi Ali (VVD), Van Miltenburg (VVD), Varela (LPF), Van den Brink (LPF), Haverkamp (CDA), Rambocus (CDA), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kant (SP), Eski (CDA), Çörüz (CDA), Wolfsen (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Waalkens (PvdA), Van Winsen (CDA), Geluk (VVD) en Dittrich (D66).

² Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), Van Nieuwenhoven (PvdA), Dijkssma (PvdA), voorzitter, De Haan (CDA), Koenders (PvdA), Atsma (CDA), Karimi (GroenLinks), Timmermans (PvdA), Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), Van der Staaij (SGP), Eurlings (CDA), Waalkens (PvdA), Weekers (VVD), Balemans (VVD), Van Baalen (VVD), Van Winsen (CDA), Van den Brink (LPF), Van den Brand (GroenLinks), Van Velzen (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Van Dijk (CDA), Nawijn (LPF), ondervoorzitter, Dubbelboer

besluitvorming met inlevering van het veto. Wat was precies de Nederlandse inbreng, hoe werd hierop gereageerd en staat Nederland nog steeds op dit standpunt? Het zou goed zijn om de Europese Commissie het exclusieve recht te geven om sancties op te leggen. De Raad zou hiervan eventueel bij unanimitie mogen afwijken, waarbij de schender geen stemrecht heeft. De heer Van Baalen is verheugd dat het systeem met één stemhebbende eurocommissaris erdoor lijkt te zijn. Nederland zou echter gepleit hebben voor een kleinere commissie. Wat is nu precies het Nederlandse standpunt? De stemmenweging is een heikel punt waarover een besluit moet vallen op basis van het Conventieresultaat. De heer Van Baalen is van mening dat de voorzitter van de Europese Commissie door het Europees Parlement gekozen zou moeten worden. Nederland heeft een voorstel gedaan om meer debat mogelijk te maken tussen de Europese Raad en het Europees Parlement. Kan de staatssecretaris dit voorstel toelichten? Heeft de noodremprocedure, die bedoeld is om het nationale belang te beschermen, betrekking op specifieke onderwerpen of mag hierop altijd een beroep worden gedaan? Uit de stukken blijkt dat Nederland, terecht, niet heeft geïntervenieerd toen er werd gesproken over het aanhalen van de joods-christelijke traditie in de preambule. De minister-president zou zich bij eerdere bijeenkomsten echter sterk gemaakt hebben voor opname van die connotatie in de preambule. Bestaat er op dit punt overeenstemming tussen de minister-president en de staatssecretaris?

Hoe luidt precies het voorstel dat Nederland samen met de Benelux-partners, Frankrijk en Duitsland heeft gedaan over het EVDB? Wederzijdse bijstand lijkt meer een taak voor de NAVO te zijn. Uit de plannen voor een Europese cel op het NAVO-hoofdkwartier maakt de heer Van Baalen op dat er geen Europees hoofdkwartier komt. De Lissabonagenda moet de kern zijn van het Nederlandse en Ierse voorzitterschap. Daarnaast moet er tijdens het Nederlandse voorzitterschap veel aandacht worden besteed aan de uitwerking van het gemeenschappelijke Europese asiel- en immigratiebeleid. Vanzelfsprekend moet ook de verdere uitbreiding van de EU een belangrijk thema zijn.

De heer Van Baalen is verheugd over het regeringsstandpunt betreffende de rol van het Europees Parlement bij het vaststellen van de jaarlijkse begroting. Hij is ook te spreken over het tie-break mechanisme. Als de Raad en het Parlement er op onderdelen niet uitkomen, loopt de vorige begroting door, ook als de nieuwe jaarbegroting lager uitkomt. Waarom wordt er niet gekozen voor de laagste begroting?

De heer **Van Dijk** (CDA) maakt zich zorgen over de ontwikkelingen op de Westelijke Balkan, waar zowel in Servië als Kroatië verkiezingen zijn gehouden. In Servië was de opkomst opnieuw te laag om een nieuwe president te kiezen, maar duidelijk is dat de nationalistische sentimenten oplaaien. Dat laatste blijkt ook uit de verkiezingsuitslag in Kroatië. Hoe kan de situatie op de Balkan worden gestabiliseerd en verbeterd?

Het geweld in het Midden-Oosten is de afgelopen weken geluwd en Israël zal zich gaan houden aan de afspraken in het Associatieakkoord over de origineregels. Dat neemt niet weg dat de roadmap het enige middel is om tot een vredesproces te komen. Hoe past het vredesakkoord van Genève in de roadmap?

De WTO-conferentie in Cancun is mislukt. Hoe kan dit proces weer vlot worden getrokken en welke stappen gaat de EU daartoe zetten? Dit is vooral van belang met het oog op stimulering van economische groei en stabilisering van de wereldeconomie. In het kader van de economische groei is in oktober gesproken over een shortlist met programma's en projecten die binnen drie jaar concrete resultaten zouden moeten opleveren. Welke projecten komen hiervoor in aanmerking? Is het de bedoeling dat er ieder jaar een aantal projecten wordt aangewezen? De heer Van

Dijk is hiervan geen voorstander omdat hij geen apart proces wil opstarten. Dergelijke initiatieven moeten worden ingepast in het Lissabon-proces.

De heer Van Dijk kan zich vinden in de aanbevelingen uit het rapport-Sapir, maar vraagt zich af wat ermee gaat gebeuren. Zal het Nederlandse voorzitterschap dit rapport als leidraad nemen bij het bepalen van de nieuwe Financiële perspectieven of de discussie over de toekomstige vormgeving van de structuurfondsen? Hoe kijkt de staatssecretaris aan tegen de grensregioproblematiek?

Verwacht de staatssecretaris dat er op de top van Brussel overeenstemming zal worden bereikt over een verdrag? Het is verheugend dat er een lichtere procedure lijkt te komen met betrekking tot de ultraperifere status van de Antillen. De passage over het strafrecht is een verbetering ten opzichte van de oude situatie, maar de heer Van Dijk zou liever zien dat er unanimititeit bereikt wordt. Hij bepleit een sterkere rol van de Commissie bij het handhaven van het Groei- en Stabiliteitspact. Met betrekking tot de Financiële perspectieven wordt een rendez-vousclausule voorgesteld. Het zou echter beter zijn als unanimititeit de inzet van de Nederlandse regering blijft.

De heer Van Dijk heeft moeite met het standpunt van de Nederlandse regering over het tie-break mechanisme en de passage hierover in de Conventie. Met betrekking tot de bevoegdheden van het Europees Parlement is hij voorstander van het opheffen van verplichte en niet-verplichte uitgaven. Voorts zou het huidige interinstitutionele akkoord moeten worden gehandhaafd, waarbij helder moet worden aangegeven dat het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Europese Raad vanaf het begin met elkaar onderhandelen. Dit standpunt wijkt zowel af van het standpunt dat de staatssecretaris heeft verwoord in de brief, als van het standpunt dat de heer Timmermans inneemt in zijn motie.

De Kamer heeft duidelijk aangegeven wat haar standpunt is ten aanzien van de samenstelling van de Commissie, maar heeft zich nimmer willen bemoeien met de onderhandelingsstrategie van de regering. Naar nu blijkt zijn twintig landen voorstander van één stemhebbend commissaris per lidstaat, terwijl vijf landen zich willen aansluiten bij het in de Conventie gesloten compromis. Wat is het standpunt van de Nederlandse regering? De heer Van Dijk houdt wat betreft de stemmenweging vast aan het in de Conventie vastgestelde resultaat. Met betrekking tot de samenstelling van de Commissie gaat hij ervan uit dat ook de Nederlandse regering akkoord zal gaan met één stemhebbend commissaris per lidstaat.

De heer **Van der Staaij** (SGP) is het met de staatssecretaris eens dat de onderhandelingen over de Europese grondwet tijdens de komende Europese Raden zijn beïnvloed door de crisis over het Groei- en Stabiliteitspact. Is de vrees terecht dat de meeste landen geen verband zullen leggen tussen deze crisis en de lopende IGC? Hoeveel waarde moet worden gehecht aan de toezegging van het Italiaanse voorzitterschap dat de Nederlandse inbreng zal worden meegenomen bij de voorbereiding van de top in Brussel? Kan op dit punt tijdens de komende RAZEB nog iets worden bereikt? Het zou goed zijn om kandidaat-lidstaten van de EU aan te sporen om te voldoen aan de Kopenhagencriteria. De heer Van der Staaij vraagt in dat kader aandacht voor godsdienstvrijheid in bijvoorbeeld Bulgarije. Hij spoort de regering aan zich in te zetten om de huidige passage in de preambule te wijzigen. Hoe groot is de kans dat er op 12 en 13 december een akkoord wordt bereikt over de IGC?

De heer Van der Staaij betreurt de Nederlandse opstelling ten aanzien van de passerelle, die het mogelijk maakt zonder verdragswijziging op diverse beleidsterreinen over te gaan van unanimititeit naar gekwalificeerde meerderheid. Dit leidt tot een sluipende overdracht van soevereiniteit. Daarbij komt nog dat de regering pleit voor een adviserende rol van nationale parlementen in plaats van een bindende. In feite wordt daarmee de parle-

mentaire controle op het uit handen geven van veto's opgegeven. Het instellen van een noodremprocedure voor besluitvorming over strafrechtssamenwerking klinkt de heer Van der Staaij sympathiek in de oren.

Hoe wordt omgegaan met de besluitvorming over de Financiële perspectieven en hoe groot zijn de kansen op behoud van unanimiteit? Met betrekking tot de stemmenweging willen Spanje en Portugal vasthouden aan de Nicesystematiek, die voor een evenwichtiger balans zorgt tussen grote en kleine lidstaten. De heer Van der Staaij roept de staatssecretaris op creatief mee te denken over alternatieven die tegemoet komen aan het verlangen naar een zo breed mogelijk draagvlak in de uitgebreide EU. Hij vraagt de staatssecretaris alsnog de motie van de heer Van Baalen over de eurocommissarissen als inzet te hanteren voor de eindfase van de onderhandelingen.

De Roadmap moet uitgangspunt blijven voor het vredesproces in het Midden-Oosten en alternatieve plannen moeten daaraan geen afbreuk doen. De EU moet niet doorslaan in de kritiek op het veiligheidshek, omdat in het oog moet worden gehouden dat Israël dat hek om veiligheidsredenen neerzet. In hoeverre stemmen de EU en de VS hun beleid op dit punt op elkaar af? Israël heeft de EU in Napels verzocht de Palestijnen niet te steunen bij hun pogingen de plaatsing van dit hek aanhangig te maken bij het internationaal gerechtshof. Wat is de opstelling van de Nederlandse regering?

De heer **Van Bommel** (SP) vraagt zich af of de staatssecretaris het erg zou vinden als er van het tijdschema in de IGC wordt afgeweken. Een doortimmerd grondwettelijk verdrag is beter dan een verdrag waar men niet helemaal tevreden over is, waardoor termijnen er minder toe doen. De heer Prodi zou gezegd hebben dat landen die de grondwet niet aanvaarden, bijvoorbeeld als gevolg van de uitslag van een referendum, de EU zouden moeten verlaten. Wat vindt de staatssecretaris van deze opvatting? Voorts zou de optie gesuggereerd zijn dat een land dat de grondwet niet steunt, de overige leden van de EU toestaat voort te gaan met de grondwet. Is de staatssecretaris het met de heer Van Bommel eens dat het proces moet worden afgebroken als één land het grondwettelijke verdrag afwijst?

Het Groei- en Stabiliteitspact is onder druk komen te staan door het optreden van onder andere Frankrijk en Duitsland. In zijn poging deze landen hierop aan te spreken, heeft minister Zalm bakzeil moeten halen. Het belang van Nederland was hierbij echter niet gediend, aangezien een dergelijk optreden ten koste gaat van de geloofwaardigheid van Nederland in Europa en het vertrouwen in het Groei- en Stabiliteitspact. Bovendien kan dit optreden tegen Nederland worden gebruikt als het in de toekomst mogelijk zelf kampt met overschrijdingen. Wat is het oordeel van de staatssecretaris hierover en zal er in de toekomst opnieuw op deze wijze worden gehandeld? Er waren mogelijk betere resultaten geboekt als eerst mogelijke bondgenoten waren gepolst of er meer druk uitgeoefend kon worden op de schenders van het pact.

Uit de geannoteerde agenda blijkt dat kandidaat-lidstaten hun inspanningen vooral moeten richten op het voldoen aan de Kopenhagencriteria. Bij de onderhandelingen over toetreding van Turkije dient echter ook de kwestie-Cyprus betrokken te worden. De heer Van Bommel roept de staatssecretaris op het gevoel van Nederland op dit punt nu al kenbaar te maken aan Turkije.

Wat zal de inzet zijn van de EU en Nederland met betrekking tot de rol van de Verenigde Naties in het transitieproces in Irak? In Europa wordt hierover verschillend gedacht. Nederland staat positief tegenover de door de bestuursraad aangenomen resolutie over Iran. Nederland en Het Verenigd Koninkrijk hebben onlangs een aanvullende verklaring afgegeven waarin ook de VN-Veiligheidsraad wordt genoemd. Wordt de Europese Raad om

een uitspraak gevraagd? Verwacht de staatssecretaris kritiek van de EU of zal er binnen de EU juist op worden voortgeborduurd?

Het is van groot belang dat het beleid wordt ondersteund dat is vastgelegd in de roadmap voor het Midden-Oosten. Dat betekent echter niet dat andere initiatieven niet serieus moeten worden genomen. Wil de staatssecretaris ervoor zorgen dat binnen de EU geen belemmeringen worden opgeworpen om het Genève-document een rol te laten spelen bij het vredesproces? Israël moet door de EU economisch onder druk worden gezet om de bouw van de veiligheidsmuur stop te zetten, bijvoorbeeld door opschorting van het Associatieverdrag.

De heer **Koenders** (PvdA) spreekt zijn zorg uit over de onlangs aangenomen mediawet in Italië die de mediamacht concentreert in de handen van premier Berlusconi. Is het zinnig om na te gaan hoe de wetgeving in Italië zich verhoudt tot de concurrentieregels en de vrijheid van meningsuiting in de EU? De opvatting van de heer Prodi dat landen die de grondwet niet aanvaardden uit de EU moeten stappen, is ondemocratisch. Wat vindt de staatssecretaris?

Gezien de ontwikkelingen in onder andere Rusland moet het Kyotoverdrag op enig moment in de Algemene Raad aan de orde worden gesteld. Als Rusland niet meedoet, betekent dit namelijk de doodsteek voor het Kyotoverdrag. Daarom moet goed nagedacht worden over een strategie om het ratificatieproces van Kyoto tot een succesvol einde te brengen. In de OVSE is gesproken over de problemen in Moldavië en Georgië met betrekking tot de troepen aanwezigheid van Rusland. Wat vindt de staatssecretaris van de opvatting dat de EU een bemiddelende rol zou kunnen vervullen?

Het heeft de heer Koenders verbaasd dat de Nederlandse regering niet bereid was een vertegenwoordiging te sturen naar de bijeenkomst in Genève over een vredesplan voor het Midden-Oosten en niet wilde spreken met de ondertekenaars van dit alternatieve plan. Is de staatssecretaris bereid zijn standpunt bij te stellen nu ook de VS bijgedraaid zijn? In Ivoorkust dreigt de situatie snel te verslechteren en daarom zou de EU, die hier in het verleden actief is geweest, moeten voorkomen dat de conflicten verder escaleren.

Het is van belang dat de risico's voor de Nederlandse militairen in Irak niet vergroot maar verkleind worden door de machtsoverdracht aan een nieuwe Iraakse regering. Om dit proces legitiem te laten verlopen zijn bijdragen van andere landen nodig. Wordt er tijdens de Algemene Raad aandacht besteed aan dit cruciale punt voor de EU en Nederland? Handhaven Nederland en Engeland de blokkade van het Associatieverdrag met Kroatië in verband met de voortvluchtige ex-generaal Gotovina?

Het rapport-Sapir kan een belangrijke bijdrage leveren aan de hervorming van de Europese financiën. Welke procedure wordt er gevolgd met betrekking tot het rapport? Met betrekking tot het Groei- en Stabiliteitspact heeft Nederland een nederlaag geleden. Nederland had eerder betrokken kunnen zijn bij discussies over de vormgeving van het Groei- en Stabiliteitspact. Heeft het kabinet hier lering uit getrokken? Wat is er in het kader van het EVDB afgesproken tussen Frankrijk, Engeland en Duitsland? Grote landen mogen best initiatieven nemen, maar dat neemt niet weg dat Nederland direct betrokken moet zijn bij de verdere ontwikkelingen. Wat is de Nederlandse positie op het punt van de veiligheidsclausule? Welke aspecten met betrekking tot de Europees minister van Buitenlandse Zaken verdienen nog nadere discussie?

Mevrouw **Karimi** (GroenLinks) bestrijdt de visie van de staatssecretaris dat de positie van het Europees Parlement sterk verbetert als de voorstellen van de Conventie met betrekking tot de begrotingsprocedure worden gerealiseerd. Met het institutioneel kader in de hand kan het Europees Parlement altijd terugvallen op de 1,7% van het BNP als uitgangs-

punt en dus een jaarlijkse groei van het budget van 20 mld euro. Dat verschaft het Europees Parlement een sterke positie in de begrotingsonderhandelingen. Het kabinet vreest dat de bijdragen van de lidstaten worden verhoogd als het Europees Parlement te veel wensen heeft. Het Europees Parlement gaat echter niet over de afdrachten, want die worden bij de Financiële perspectieven vastgesteld. Het probleem kan bovendien worden opgelost door de reserves voor de Financiële perspectieven te vergroten. De voorstellen van de Nederlandse regering zal de positie van het Europees Parlement juist verzwakken.

Er wordt een separaat EU-instrument ontwikkeld om het actieplan Terugkeer te ondersteunen. Worden de middelen hiervoor weggehaald bij het Vluchtelingenfonds? Mevrouw Karimi zou dit geen goed idee vinden omdat dit fonds juist in het leven is geroepen om de opvang van vluchtelingen in de EU te bekostigen. De uitspraken van de heer Prodi getuigen niet van democratisch besef. Hoe gaat het kabinet op de uitspraken van de heer Prodi reageren?

De verslagen van de IGC zijn weinig informatief over de standpunten van verschillende lidstaten op bepaalde onderwerpen en het verloop van de onderhandelingen. Mevrouw Karimi zou het jammer vinden als de kopgroepen zouden verdwijnen door toedoen van landen die nooit tot die kopgroepen zullen behoren. Betekent de rendez-vousclausule ten aanzien van de besluitvormingswijze over de Financiële perspectieven dat de Nederlandse regering niet meer voor het veto zal pleiten als er netto-begrenzing plaatsvindt?

Mevrouw Karimi bepleit de ondersteuning door de Nederlandse regering van de initiatiefnemers van de conferentie in Genève over het Midden-Oosten. Zij vond het kortzichtig van voormalig minister van Buitenlandse Zaken De Hoop Scheffer dat hij geen officiële Nederlandse vertegenwoordiging wilde sturen. Uit een pas verschenen VN-rapport blijkt dat Al-Qaeda in Irak sterker wordt. De EU zou zich daarom actief moeten inzetten in Irak. De Kamer is nooit in de gelegenheid gesteld om uitvoerig met de regering te debatteren over de EU-veiligheidsstrategie en de Solana-paper. In welk stadium bevindt de Solana-paper zich, op welke manier vindt daarover besluitvorming plaats en wat is de positie van Nederland?

Het antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** verwacht dat vooral de stemmenweging een heikel punt zal zijn tijdens de onderhandelingen een nieuwe Europese grondwet. Het is mogelijk dat men tijdens de top niet tot overeenstemming komt, maar de staatssecretaris is er niet voor om de beslissing op enkele politieke en inhoudelijke hoofdpunten uit te stellen. Voor Nederland geldt het adagium: kwaliteit gaat boven snelheid.

Op de IGC in Napels heeft Nederland wel degelijk vooruitgang geboekt. De regering had vier hoofdpunten en daar is het door de Tweede Kamer ingebrachte punt, één stemhebbend commissaris per lidstaat aan toegevoegd. De staatssecretaris verwacht dat vier van deze vijf punten zullen worden binnengehaald. De vier punten van het kabinet betreffen de wetgevende Raad, het handhaven van unanimiteit bij de besluitvorming rond de Financiële perspectieven, de rol van het Europees Parlement bij de verkiezing van de voorzitter van de Commissie en eerlijke toegang tot hoge ambten.

Bij motie heeft de Tweede Kamer de regering gevraagd te pleiten voor één stemhebbend commissaris per lidstaat. De Eerste Kamer heeft de regering juist het tegenovergestelde gevraagd. Daarom heeft het kabinet aangegeven verstandig te zullen omgaan met de motie van de Tweede Kamer. De aanvullende voorstellen van het voorzitterschap voor een zware niet-stemhebbende commissaris komen tegemoet aan de wensen van de regering. Ieder land houdt een voet tussen de deur, maar er wordt toch

een slagvaardige commissie gecreëerd. De Tweede Kamer en de overige lidstaten kiezen echter duidelijk voor een stelsel van één stemmend commissaris per lidstaat. Daarom heeft de staatssecretaris er tijdens de onderhandelingen voor gepleit om de positie van de voorzitter van de Commissie te verstevigen door het Europees Parlement meer zeggenschap te geven bij zijn verkiezing. Deze strategie lijkt te werken. De regering heeft geen bezwaar tegen een bepaling dat ooit bij unanimiteit besloten kan worden om unanimiteit te vervangen door gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming. Dit betekent dat het vetorecht blijft bestaan, tenzij er met instemming van Nederland wordt besloten om over te gaan tot meerderheidsbesluitvorming. Voordat Nederland hiertoe besluit, moet er wel een acceptabele nettobegrenzer worden ingesteld. Op dit moment gebruikt Nederland het vetorecht bij de meerjarenbegroting om te voorkomen dat Nederland relatief nóg meer gaat betalen dan nu al het geval is, terwijl een nettobegrenzer dit probleem daadwerkelijk kan oplossen.

De staatssecretaris heeft in Napels betoogd dat de affaire rond het Stabiliteits- en Groeipact het vertrouwen van de burger in de EU heeft geschonden. Hij heeft het voorzitterschap gevraagd voorstellen te doen om dat vertrouwen in de naleving van regels te herwinnen, ook met het oog op het grondwettelijke verdrag. Een mogelijkheid zou zijn om de positie van de Commissie te versterken door haar het recht te geven boetes en sancties voor te stellen. Alleen bij unanimiteit zou vervolgens mogen worden besloten geen boete op te leggen. Nog beter zou het zijn om het Hof dergelijke bevoegdheden te geven. Nederland zal zich hiervoor hard blijven maken.

Als de Europese Raad en het Europees Parlement het niet eens worden over de jaarlijkse begroting, dan wordt het laagste bedrag ingeschreven. De lijn van de Nederlandse regering zal er niet toe leiden dat de invloed van het Europees Parlement op de Europese begroting kleiner wordt. Integendeel: het Europees Parlement krijgt juist veel steviger grond onder de voeten. Het Parlement krijgt formeel instemmingsrecht bij de meerjarenbegroting en het onderscheid tussen verplichte en niet-verplichte uitgaven wordt opgeheven, waardoor het Europees Parlement zeggenschap krijgt over de totale begroting. Het voorstel van de Conventie om het Europees Parlement ook zeggenschap te geven over de jaarlijkse begroting gaat naar het idee van de Nederlandse regering echter te ver. De meerjarenbegroting kent een vrij grote marge ten opzichte van de jaarlijkse begroting om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat de Financiële perspectieven in het geding komen. Als het Europees Parlement het laatste woord zou krijgen bij de jaarlijkse begroting en de Raad niet volwaardig kan meespreken, dan zou het Europees Parlement de marge tussen de jaarlijkse begroting en de meerjarenbegroting kunnen opsouperen. Dit zal leiden tot hogere afdrachten door de lidstaten. De minister is van mening dat de nationale parlementen gaan over de betalingen aan Europa, terwijl het Europees Parlement gaat over de verdeling van deze gelden binnen Europa. Pas wanneer het Europees Parlement het budget overschrijdt, komen de lidstaten en de Raad weer in beeld. De vergelijking met het nationale parlement gaat niet op, omdat het Nederlandse parlement geen meerjarenbegroting kent.

Bij de verkiezing van een nieuwe Commissievoorzitter heeft het Europees Parlement instemmingsrecht inzake het voorstel van de Raad. De staatssecretaris vreest dat het Europees Parlement niet genoeg instrumenten heeft om invulling te geven aan dat formele recht waardoor het alleen «ja» kan zeggen. De Benelux heeft daarom voorgesteld om het Europees Parlement de bevoegdheid te geven een profiel vast te stellen waaraan de nieuwe voorzitter van de Commissie moet voldoen. Voldoet de kandidaat van de Raad niet aan dit profiel, dan kan het Europees Parlement hem afwijzen.

Het is een verbetering dat de NAVO op een goede manier aan bod komt in

de Europese veiligheidsstrategie. De staatssecretaris had echter liever gezien dat er geen wederzijdse bijstandclausule in de strategie zou worden opgenomen, laat staan een die sterker geformuleerd is dan de NAVO-bijstandclausule. De regering is hierover in gesprek met grote landen als het Verenigd Koninkrijk en wacht voorstellen van het voorzitterschap af. De meest recente formulering inzake gestructureerde samenwerking laat landen die mee willen doen aan een kopgroep onvoldoende ruimte.

De staatssecretaris heeft de Kamer ten minste drie keer geïnformeerd over de voortgang van de veiligheidsstrategie van de heer Solana. De voorbereiding op de Europese Raad is formeel het laatste moment waarop de Kamer principiële punten kan inbrengen over de veiligheidsstrategie. De veiligheidsstrategie is in zoverre geaccordeerd dat zij doorkan naar de Europese Raad om vastgesteld te worden. Indien het document nog niet naar de Kamer is gestuurd, zal dit zo spoedig mogelijk gebeuren.

De Nederlandse regering is vanaf het begin positief geweest over de Conventie-uitkomst inzake de Europees minister van buitenlandse zaken. De staatssecretaris is voorstander van de titel «minister», omdat hierdoor de transparantie en aanspreekbaarheid van Europa wordt bevorderd. Strikt gezien zou dit echter niet kunnen omdat Europa geen regering heeft. Er moet nog worden bezien in welke gevallen bij meerderheid besloten kan worden en of dat in alle gevallen kan waarin de Europees minister van buitenlandse zaken voorstellen doet.

De staatssecretaris vindt dat een noodremprocedure, waarbij landen een beroep kunnen doen op de Europese Raad als zij vinden dat een ontwerpwet hun nationale strafrechtssysteem aantast, onvoldoende waarborgen biedt om over te gaan tot gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming over Europees strafrecht. Voordat hiertoe kan worden overgegaan moet er onderscheid zijn aangebracht tussen Europees strafrecht en nationaal strafrecht. Aangezien Nederland geen medestanders heeft gevonden voor deze lijn, zal de regering zich inzetten voor een goede noodremprocedure.

De staatssecretaris geeft er de voorkeur aan dat de beleidsdelen van het verdrag gemakkelijker te wijzigen zijn dan het grondwettelijke deel van het verdrag, waarvoor een normale ratificatieprocedure met alle parlementen doorlopen moet worden. Hoewel het voorzitterschap eraan blijft trekken, tekent zich hiervoor geen meerderheid af. In eerdere debatten heeft de premier zijn standpunt toegelicht over opname van de joods-christelijke traditie in de preambule en hoe hij het standpunt van de Tweede Kamer meeneemt in zijn optreden.

De stemmenweging is een belangrijk punt van onderhandeling. De staatssecretaris is van mening dat men in de buurt van de Conventie moet blijven en dat dit punt niet uit de onderhandelingen gehaald moet worden, zodat hierover later een besluit kan worden genomen. Voor de Nederlandse positie maakt het niet uit of de Niceformule of de nieuwe formule wordt gehanteerd. De nieuwe formule kan echter gemakkelijker worden uitgelegd, dan de Niceformule. Bovendien zal de nieuwe formule tot een besluitvaardiger EU leiden. Op dit moment hoeft Nederland nog geen besluit te nemen over de ultraperifere status van de overzeese gebiedsdelen, omdat daarvoor een lichtere procedure mogelijk is.

De gewraakte uitspraken van de heer Prodi over het grondwettelijke verdrag, zijn niet gelukkig omdat zij onnodig op de zaken vooruitlopen en mensen op het verkeerde been kunnen zetten. Als men het eens wordt over een nieuw grondwettelijk verdrag, moeten de verschillende regeringen alle energie en aandacht richten op het uitdragen van het belang om hierover eensgezindheid te creëren.

Het Genève-document is een aanvulling op de roadmap, waarbij het Genève-document vooral het eindstadium betreft, terwijl de Roadmap de route ernaar toe uitstippelt. In Napels bleek dat alleen Israël bezwaren heeft tegen het Genève-document, maar daarbij moet worden aangete-

kend dat het Genève-document geen onderhandelingsresultaat is. De heren Solana en Powell zullen spreken met de opstellers van het Genève-document. Ook Nederland beraad zich op de vraag wat er in aanvulling op de bestaande afspraken met het document kan worden gedaan. Nederland was weliswaar niet op ministerieel niveau aanwezig in Genève, maar wel op hoog ambtelijk niveau. De veiligheidsmuur is zowel door de Algemene vergadering van de VN als door president Bush negatief beoordeeld.

De staatssecretaris neemt de zorgen over de vrijheid van godsdienst in landen als Bulgarije en Roemenië ter harte. Nederland zal streng letten op alle criteria voordat deze landen kunnen toetreden tot de EU. Datzelfde geldt voor Turkije waar de kwestie-Cyprus een van de grote struikelblokken is in het toetredingstraject. De staatssecretaris kan zich niet voorstellen dat de EU een land laat toetreden dat een ander land niet erkent. Hij maakt zich zorgen over de ontwikkelingen op de westelijke Balkan, vooral met betrekking tot de lage opkomst bij verkiezingen en het nationalistische stemgedrag. De EU deelt deze zorgen. Er kan niet met Kroatië worden gesproken over toetreding tot de EU als er niet fatsoenlijk wordt meegewerkt aan het Joegoslaviëtribunaal.

Het groei-initiatief is formeel onderdeel van de Lissabonstrategie en botst daarmee dus niet. In tegenstelling tot de berichtgeving in een enkele krant is de staatssecretaris niet ontevreden over de manier waarop daarin Nederlandse projecten zijn meegenomen. De Nederlandse regering gaat niet over de Italiaanse mediawet. De EU heeft mogelijkheden omdat er mededinging aan de orde is en hier zou de Commissie dus naar moeten kijken.

Het rapport-Sapir heeft veel weerstand opgeroepen waardoor het risico bestaat dat het terzijde wordt geschoven. De staatssecretaris zal proberen een gelegenheid te creëren om te discussiëren over het rapport-Sapir. Het voorzitterschap zou daarvoor een goede mogelijkheid kunnen zijn. Tijdens het Nederlandse voorzitterschap liggen de prioriteiten bij economische groei, de Lissabonstrategie, het veiligheidsprobleem en migratie. De Kamer kan in het voorjaar een brief tegemoet zien over de nationale accenten binnen het voorzitterschap.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken,
De Haan

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Dijksma

De griffier van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Mattijssen